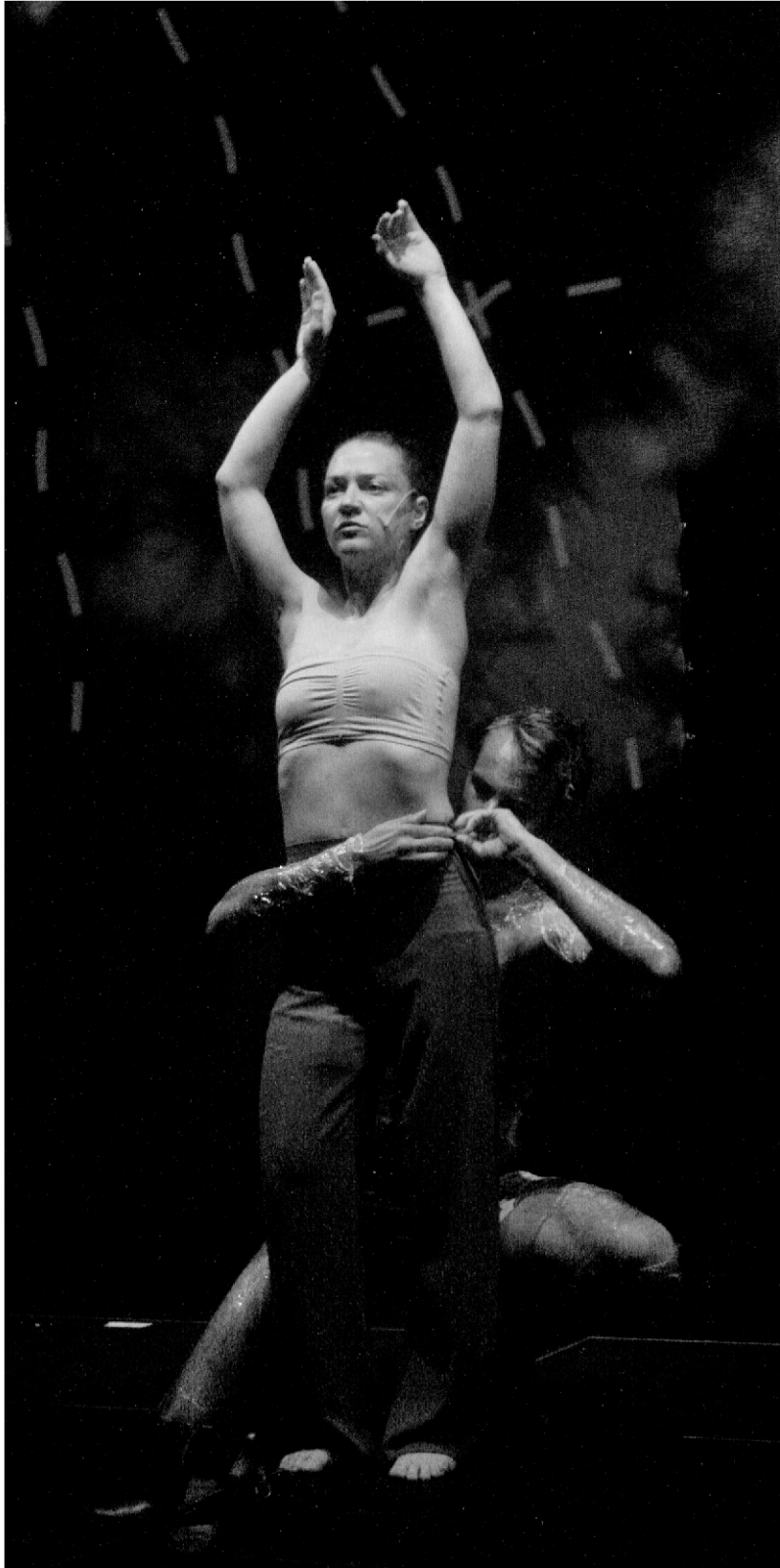

kisvárdai lapok

33. évfolyam 5. szám - 2021. június 23. szerda

Henrik Ibsen: Nóra,
R.: Botond Nagy
A Kolozsvári Állami Magyar Színház előadása

Magyar
Színházak
33. kisvárdai
fesztiválja

2021. június 18-26.

„A Nóra-előadásokban rendszerint berendeznek egy lakályos ott-hont, amiben akár szeretetteljesen, kényelmesen is lehetne élni. Így volt ez például a Víg-színházban, vagy legutóbb a Katonában is. Most viszont a Kolozsvári Állami Magyar Színház meglehetősen ütős produkciójában, a stúdiószínpadot is leszűkíti Rancz András látványtervező. Átlátszó, plexi kreclit kreál a szereplőknek, jelképesen is megjelenítve korlátozott mozgásterüket, a fullasztó léggömböt. Erre a börtönként is felfogható alkalmatosságra vibráló, nagyon is felismerhető ábrákat, vagy éppen szürreális fényeket vetítenek, melyek megindíthatják az asszociációk sorát. Erős hanghatásokat alkalmaznak, a jelenetek alatt gyakran nem is diszkrét, hanem hangos, olykor egyenesen üvöltő zene szól. Sehol nincs Ibsen korának látszólagos nyugalma. Ez demonstratíván is a zaklatott, idegbetegségekkel küzdő XXI. század, ahol csaknem mindenki a pénzre hajt.”

Bóta Gábor

Szakmai Klub

Az egyik legismertebb szerb darab szabadkai előadásáról, és az Aradi Kamaraszínház, valamint a Szegedi Pinceszínház közös produkciójáról, Az *Özvegy Karnyóné s két szeleburdiak* című Csokonai-adaptációról beszélgettek a Szakmai Klub résztvevői. Mindkét előadás groteszk humorú produkció volt, ám más és más miliőt idézett meg. A Szabadkai Népszínház Magyar Társulatának előadása – ahogy a beszélgetés közben is kiderült – felvállaltan szólt Jugoszlávia széthullásáról. A gyászoló család című darab az egyik legismertebb szerb mű, tananyagként is szerepel az iskolákban, ezt próbálta Andrej Boka rendező új megvilágításba helyezni úgy, hogy a közelmúlt történelmi-politikai kontextusához fűzte hozzá. Izgalmas, allegorikus történetet kaptunk így, ahogy a hozzászólók is megállapították. Csujka László filmrendező arról beszélt, hogy nagyon tetszetős volt a produkcióban az, ahogyan a gyászoló családtagok szó szerint széthord-

ják a házat, vagyis szétbontják a díszletet, ami párhuzamos történetként utal erre a politikai eseménysorra. Szóba jött a zene is, és kiemelték még az előadás képiségének néhány momentumát.

A másik darab, a Csokonai-tündérbohózat egyöntetű tetszést váltott ki a Szakmai Klubban. Viola Szandra, költő, a beszélgetés moderátora bevezetőjében úgy fogalmazott, egyfajta „rokoko dark” született meg ebben a produkció-

ban, amely szépen, ügyesen keverte a modern és archaikus nyelvezetet. Utóbbit többen is méltatták, Gyürky Kata kritikus szerint végre élvezhető módon hallhattunk Csokonai nyelvét a színpadon. A produkció ötletességét, játékosságát is dicsérték a hozzászólók, jó megoldásnak tartva a vásári bábjátékra hajazó formát. A formanyelvet egyöntetűen jónak tartotta mindenki, Kovács Dezső kritikus szerint ez az előadás mindenképpen a jelenlegi magyar színházi szcena élvonalát képviseli, miközben gyakorlatilag bárhol előadható. (A produkció egyébként szerepel a Déryné Programban – a szerk.) Venczel Valentin, a zsűri tagja úgy fogalmazott, ez egy nagyon művelt színház, amely latinos temperamentummal fedi el az okosságát. Kiemelték még a remek színészi munkát, különösképpen Gerner Csaba alakítását Lázár, a boltoslegény szerepében.

Ungvári Judit

Önkéntes rabság

Emlékek, egymásra utaltság, magány és az azonosulásra való képtelenség hálójába beleragadt két férfi életét láthatjuk, akik nem tudnak szabadulni kétségeiktől, de egymástól sem. Úgy látszik, Kisvárdán több darab kapcsán is előkerül az emigráció kérdésköre, Sławomir Mrożek egyik legnépszerűbb és leggyakrabban játszott darabját, az *Emigránsokat* Pataki András rendezésében láthattuk.

Németországban járunk, egy romos pincelakásban, amiről kiderül, hogy korábban szemétdobó hely volt. A csövek kusza rendszerével körbezárt, rendetlenül és póriasan berendezett kétágyas szobába érkező XX, Gál Tamás játékában, örömteljesen meséli, mi történt a peronon, míg Kis Domonkos Márk, mint AA, pökhendien az ágyon fekvé olvas. Két teljesen különböző karakterű, habitusú és világnézetű ember találkozási pontja ez a pöcegödör. Egészében másképp képeznek le a szituációkat és történeteket a fejükben, ami folyamatos félreértésekhez vezet. Egymásról alig tudnak valamit, és nincs is szándékukban megismerni egymás szűrőjét a világról annak ellenére sem, hogy maga a kérdés is elhangzik a darabban „van fogalmad arról, hogy élek én?”. Bár közös származásukból adódóan, egymásra vannak utalva egy idegen országban, a németekkel szembeni idegenségen túl viszont, más azonosnak mondható pont nincs bennük. AA politikai okokból

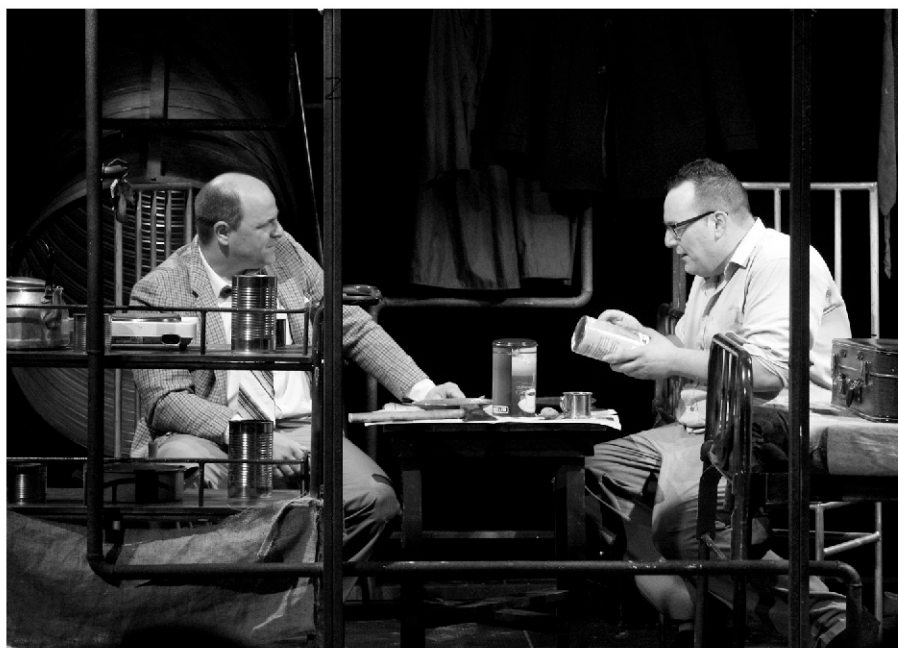
hagyta el hazáját, értelmiségi, és szereti is ezt XX-szel szemben fitogtatni, vele szemben XX viszont kétkezi munkás, és tényleg csak azért hagyta ott a családját, hogy többet kereshessen. Szó szerint robotolnak feleslegesen a jövőnek, mivel kilátástalan, hogy bármelyikük is valaha hazajuthat.

Gyarmathy Ágnes díszlettervező klausztrófó helyiségének atmoszférája nagyon megnyerő, hangsúlyosabb a szövegértelmezéssel szemben, ez utóbbi ugyanis nem igazán határoz meg magának fókuszpontokat a dráma kérdésselvetései közül. Nem kapunk arra választ, hogy a durva viták, az alkohol mámoros lazasága és a bizalmasabb légkörön túl, mi a szándék a darabválasztás mögött. Nem vet fel új gondolatokat vagy kérdéseket. Nem aktualizál, de nem is teszi számunkra élővé azt a kétségbeesést, a folyamatos bizonytalanságot és szabadságvágyat, ami a

korszak Közép-Kelet-Európájában annyira szívbe maróan tragikus volt. Mrożek gúnyos és abszurd humora a nagyon hálás szöveg ellenére sem sziporkázik a színészek szájából. Úgy is mondhatnánk, hogy a darabban elapadó vízzel elmentésben „azért nincs mert nem folyik” nem pedig „azért nem folyik, mert nincs”.

Varga Bianka

Önazonosság és gyökértelenség

Két előadással is érdekelt a fesztiválprogramban Pataki András, a soproni teátrum igazgatója, aki rendezőként Sławomir Mrożek Emigránsok című darabját és a Zenta, 1697 produkcióját állította színpadra. Lapunk először az Emigránsok aktualitásáról kérdezte.

A 80-as években ismerkedtem meg magával a darabbal, ami 1974-ben született. Ha komolyan foglalkozunk a szöveggel, láthatjuk, hogy a Kelet és Nyugat közötti, a 90-es évekig létező megosztottság elmúltával, más módon, más dimenziókkal, de a probléma transzformálódott, és megmaradt. Arra, hogy mit keresünk a nyolcvanas években Európában, viszonylag egyszerű válasz adható. Gyakorlatilag ez mára annyit változott, hogy nem söpörhetjük az európai politikai megosztottság szőnyege alá az előadás drámájának valódi megfejtését.

Mi lehet ez? Mi a vezérgondolata az előadásnak?

A legfontosabb probléma az önazonosság hiánya, amit itt látunk, az, hogy a két ember különböző okokból szigetelődik el. Az AA nevű szereplő az értelmiségi figura, róla nehezebben megfejthető, hogy mit keres a pincében. Ha a politikai megosztottság mentén értelmeznénk a helyzetet, akkor sokkal egyszerűbb volna, szegényt üldözték a kommunisták, ezért kellett elmenekülnie.

De már Mrożek szövegéből is kiderül, hogy egyáltalán nem ilyen egyszerű ennek a képlete. XX látszólag egyszerűbb eset, de ő sem tud önazonos életet élni, hiszen, úgymond a családjának él, de tulajdonképpen az közben szétesik, mert nem is látják egymást. Az, hogy Nyugaton keressük a gazdasági érvényesülést, jól láthatóan családdromboló modelleket teremt. Pusztító hatású, miközben éppen a családra hivatkozva éljük azt a teljesen kiszolgáltatott, mondhatni rabszolgaéletet. A szövegből egyébként csak azokat a részeket húztuk ki, amelyek a konkrét rendszerre utaltak, másra nem is volt szükség.

Ha az Emigránsok a gyökértelenség drámája, a Zenta 1697 épp az ellenkezője, hiszen egy sorsfordító történelmi esemény ihlette. Hogyan született meg az előadás?

Egy marosvásárhelyi vendégjátékon sétálgatva láttunk Wischer Johann kollégával az ottani főtéren egy nagyon elkötelezett ortodox pópát gyerekekkel együtt fellépni egy színpadon, ahol román népi játékokat adtak elő nagy hévvel. Erre azt mondta Johann, hogy épp ilyen elkötelezetten kellene Zentán is terjeszteni a magyar kultúrát. Beszéltünk a Zentai Napokról, amit a történelmi esemény tiszteletére tartanak minden évben, és így jött az ötlet, hogy írassunk egy rockope-

rát a zentai csata emlékére. Szerencsére Szarka Gyula és Szálinger Balázs nyitottak voltak, és rendkívül gyors tempóban megírták a darabot, így tudtuk bemutatni időben Zentán. Később aztán Sopronban is bemutattuk, és még pár helyen. A legnagyobb erénye a produkciónak, hogy egy magyar történelmi témájú ősbemutató valósulhatott meg.

Ez azt is mutatja, hogy jól működik a koprodukció a határon túli színházakkal?

Ebben én evidenciát látok, hiszen ezek a határok csak addig vannak ott, amíg a mi fejünkben léteznek. Azt gondolom, hogy nem helyes, ha ezek elválasztanak minket, az egyetemes érték mentén a magyarságnak természetes a kapcsolata egymással, önmagával.

Ungvári Judit

„Ilyenkor a színész kicsit kevesebbet alszik”

Kis Domonkos Márk nem kizárólag színész: fesztivál-szervezőként és a Déryné Művészeti Nonprofit Kft. (vagyis a Déryné Program) igazgatójaként is sokan ismerhetik. Kisvárdán az Emigránsok egyik szereplőjeként volt jelen az idén.

Hogyan lettél fesztiválszervező?

Láttam egy interjút a tévében, ahol a kulturális államtitkár arról beszélt, hogy nincs nemzetközi színházi fesztivál Magyarországon. Mondtam magamnak, akkor én majd csinálom! Pár éjszakát gondolkodtam, majd elkezdtem szervezni – akkor 26 éves voltam. Dolgoztam, hogy legyen forrás is a V4 fesztiválra, közben pedig elkezdődtek a Váci Dunakanyar Színház előkészületei. Nagyon sok munka volt vele: az épülettel, a költségvetéssel, a csapatépítéssel. De hát az örült talál maga mellé más örülteket. Nekem három célom volt, amit meg szerettem volna valósítani. Először is, hogy legyen felújítva az épület, legyen kiemelt státuszú és legyen saját társulata. A kettőből hármat sikerült megvalósítani.

Mi a Déryné Program célja, miben rejlik az igazgató feladata?

Nem kisebb a célunk, mint eljutni a legkisebb településekre is, beteljesítve mottónkat: színház mindenkinek! Négy alprogramunk van: az Országjárás, amelyben a kőszínházak jelentkezését várjuk. A

másik a Barangoló, ahová főként fiatal és kőszínházon kívüli társulások jelentkezését várjuk. Itt van egy-egy mentor, aki végigkíséri a munkát a kezdetektől a bemutatóig, amely során próbahelyet, költségvetést biztosítunk az alkotóknak. A harmadik a Vándorszínház alprogram, amivel főként az egyetemistákat szerettük volna megszólítani, de a pandémia miatt ezt egy kicsit át kellett gondolnunk. Negyedik alprogramunkként létrejött egy tizenöt fős társulat, amely úgy működik, mint egy kőszínházi csapat. A különbség az, hogy a bemutatót követően vándorlunk, és mindenhol játsszuk az adott előadást.

A vezetői-szervezői feladatok mellett színészként is aktív vagy, és rendezel is. Hogyan lehet összeegyeztetni mindezt?

Kerényi annak idején azt mondta: ilyenkor a színész kicsit kevesebbet alszik. Ezekben az időszakokban tehát

kevesebbet alszom – most egyébként ilyen időszak van. Az a titka, hogy amikor valamit csinál az ember, akkor csak azzal az eggyel foglalkozik és minden egyebet letesz arra az időre. A család is erre tanít. Van két gyermekem, és amikor hazamegyek, akkor csak velük vagyok. A Jóisten mindenhez ad erőt. Ha ez a kapcsolat megvan, és minden ezért csinálunk, az ő dicsőségére, akkor azt gondolom, hogy mindenhez ad erőt. Nem is bírnám ki, ha nem lenne ennyi minden. Fontos, hogy legyen egy lelki háttér, ami a teremtőnkkel való viszonyunk és a család. És a csapatom, akiről tudom, hogy tökéletesen végzik a munkájukat, akiről tudom, hogy a nap végén mindig kész vannak a munkával. A feleségem kellőképpen örült hozzám. A kezdetektől fogva tudta, milyen fontos helyet foglal el a színház a szívemben. Sok logisztika és kevés alvás. Ez a titok.

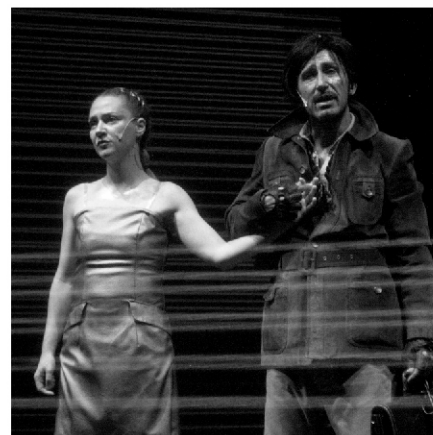
Keresztes Ágnes

A pénz fétise

Kómában fekszik Nóra közvetlen mellettünk, ahogy be-megyünk a zsinagógába, az előadás helyszínére. Mint egy kiállítási tárgyat, meg-bámulhatjuk kiterítve. Dermesztő. Valószínűleg nem véletlenül van inkubátorsze-rű „instrumentumban”, hiszen Ibsen darabjának eredeti címe Babaház. Sokáig csak-nem a csecsemőkéhez köze-lítő, öntudatlan létállapot-ban tartotta a férje. A Nóra-előadásokban rendszerint berendeznek egy lakályos otthont, amiben akár szere-tetteljesen, kényelmesen is lehetne élni. Így volt ez pél-dául a Vígyszínházban, vagy legutóbb a Katonában is. Most viszont a Kolozsvári Állami Magyar Színház meg-lehetősen ütős produkciójá-ban, a stúdiószínpadot is le-szűkíti Rancz András látvány-tervező. Átlátszó, plexi kre-olit kreál a szereplőknek, jelképesen is megjelenítve korlátozott mozgásterüket, a fullasztó léggömböt. Erre a börtönként is felfogható alkal-matosságra vibráló, nagyon is felismerhető ábrákat, vagy éppen szürreális fényeket vetítenek, melyek megindít-hatják az asszociációk sorát. Erős hanghatásokat alkal-mazznak, a jelenetek alatt gyakran nem is diszkrét, hanem hangos, olykor egye-nesen üvöltő zene szól.

Sehol nincs Ibsen korának látszólagos nyugalma. Ez de-monstratíván is a zaklatott, idegbetegségekkel küzdő XXI. század, ahol csaknem mindenki a pénzre hajt. Ér-dekemberek dáridóját látjuk,

akik a mammonná váló pén-zért bármire képesek. A ha-zugság alapját. Barát, há-zastárs hosszú távú átverése természetes. A boldog élet imitálása mindennapos. Pethő Anikó a címszerepben eljátssza a naivat, aki azért – igaz, a férje megmentése ér-dekében – éppen elhunyt apja nevét kanyarítja oda aláírásként egy fontos szer-ződésre. Föl se fogja igazán, hogy ez bűn. De aztán „jó-akarója”, aki amúgy kívánja őt – Krogstad ügyvéd, Váta Lóránd megszemélyesítésé-ben –, zsarolni kezdi. Nóra, hogy elkerülje a lebukást, a férje előtti megszégyenülést, lehúzza a férfi nadrágját, al-sónadrágját, és „szolgáltat-ni” akar. Ebben a darabban szokatlanul durva, lidércesen hátborzongató ez a jelenet. A kiszolgáltatottság megtes-tesülése. A befejezés előtt lesz még párja, amikor Nóra már öntudatra ébred, eldön-ti, hogy ott hagy csapot, papot, távozik a házból, a férje testi erővel vissza akarja tartani, és csaknem megerősokolja. Bodolai Balázs kifelé a disztinváltság

látzatát fölöttébb őrző bankigazgatója ekkor kétség-beesett, otromba tahó. Úgy gondolja, hogy ez még jár neki. De a ház barátja, a halálos beteg dr. Rank, Viola Gábor alakításában, is sebes erőszakossággal rántja ma-gához Nórát, már-már ő is le-teperi. Innen tényleg menekülni kell. Nagy elánnal neki-indul. Hátul még a díszletfa-lat is áttöri, belerohan a mesz-szeségbe. Kérdés, van-e hová mennie? Netán az egész világ hasonlatos ahhoz, amitől távolodni igyekszik?

Botond Nagy fantáziadúsan, markáns eredetiséggel ren-dezte a jelentős előadást.

Bóta Gábor

Ébresztő, dönteni kell!

Sokat változott a Kolozsvári Állami Színház *Nóra* című előadása a címszerepet játszó Pethő Anikó szerint, aki ősszel vette át kolléganője helyét – derül ki a színésznő interjújából. A beugrás, túl azon, hogy bravúros teljesítmény, de eltérő olvasatot is eredményezett.

„Olyan ez, mint amikor valaki másnak a ruháját próbálsz fel. Egy kész előadást kaptam, de ami nagyon jó volt, hogy Botond Nagy rendező nem akarta, hogy ugyanazt csináljam, mint amit a kolléganőm, hanem hagyta, hogy kipróbáljam magam benne. Elmondása szerint annak ellenére, hogy formailag nem változott, szerinte mégis egy teljesen más előadás született. Más dolgokat hoztam be, a rendező tehát nem erőltette, hogy valamiféle másolása legyen az előző verzióknak” – mesélt a színésznő az Art7 Művészeti Portálnak.

A szövegtanulás kapcsán elmondta, ilyenkor nincs idő arra, hogy a szövegben elmé-

lyüljön. „Olyan ez, mint a szakadék szélén állni, és az egyik pillanatban tudod, mit kell csinálni, aztán egy későbbi pillanatban megint nem vagy biztos a dolгодban. Nagyon gyorsan változnak a jeleneitek, előfordult olyan, hogy más kolléga jött be, mint akire számítottam.” – fogalmazott a színész.

A szerephez mégis sok kapaszkodót talál saját élményei, tapasztalatai által, s ez részben abból fakad, hogy Nórához hasonlóan ő is anya.

„Az az igazság, úgy érzem, hogy jókor talált meg ez a szerep. Tudok vele azonosulni, épp nemrég gondoltam bele, hogy néhány évvel ezelőtt valószínűleg csupán a fantáziámból tudtam volna meríteni, ma már az életkorom és az élettapasztalatom is segít, hogy otthonosan érezzem magam a szerepben. A darab legnagyobb kérdése, és ezzel egyik problematikája, az a gyermek elhagyása. Ennél keményebb dolgot ne-

hezen tudok elképzelni, és persze akkor is megcsinálnám a szerepet, ha nem lenne gyerekeim, de így sokkal erősebbnek érzem. Egyébként amióta megszületett a kisfiam, azóta sokkal koncentráltabb vagyok, pedig most több dologra kell egyszerre figyelnem. Sokat gazdagodtam, valamiféle érzelmi feldúsulás történik ilyenkor az ember lelkében: sokkal érzékenyebb lettem, és a színpadon is könnyebb így megtalálni a mélységeket.” – emelte ki.

Nóra figuráját Pethő Anikó nagyon erős embernek tartja, aki viszont nem kap elég levegőt, és olyan életet él, ami nem az övé. Rémálomszerű ez állapot, és nehéz az ébredés szerinte. Az előadás az ébredés motívumára épít, vagyis felteszi a kérdést, hogy az ember mikor ébred rá arra: döntést kell hozni, amely változáshoz vezethet.

Mai program

10:00 – K3 – Koncentráció,
Kreativitás, Kooperáció
Móczár Bence workshopja
Helyszín: KVMK VI. oktatóterem

11:00 – Szakmai Klub
Moderátor: Németh Fruzsina Lilla
11:00: Emigránsok / 12:00: Nóra
Hozzászólók: Balogh Gyula, Dr. Gilbert Edit, Gyürky Katalin, Krizsik Alfonz, Keszég László, Kovács Dezső
Helyszín: KVMK Pódiumterem

13:00 – Villám-workshop
kritikus mesterkurzus
Vezeti: Kovács Dezső, Szabó Réka, Gyürky Katalin.
Helyszín: KVMK Pódiumterem

17.00 – Tamási Áron:
BOLDOG NYÁRFALEVÉL
A marosvásárhelyi Spectrum Színház előadása.
Helyszín: Zsinagóga

19.30 – Radu Afrim:
AMIKOR TELIHOZ RAGYOG A TURKÁLÓ FELETT
A sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház előadása.
Helyszín: KVMK színházterme

22.00 – Szarka Gyula – Szálinger Balázs: **ZENTA, 1697**
A Soproni Petőfi Színház és a Zentai Magyar Kamaraszínház versenyelőadása.
Helyszín: Bagolyvár

Szente Vajk: Legénybúcsú, a budapesti Játékszín előadása**kisvárdai lapok**

A Magyar Színházak
33. Kisvárdai
Fesztiváljának napilapja

Szerkesztő:
Ungvári Judit

Munkatársak:
Tölli Szofia, Oláh Zsolt
Fotók:
Godó-Révész Rebeka
Tugya Vilmos

Nyomdai előkészítés:
Kóczon Nikolett
Nyomdai kivitelezés:
Imi Print Nyomda

Felelős kiadó: Nyakó Béla
ISSN 1587-8325

www.kisvarda.szhaz.hu

A Magyar Színházak 33. Kisvárdai Fesztiváljának támogatói:

